

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 990 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

MOBIL ILOVALAR YORDAMIDA TUR PAKETLARNI SOTIB OLISH IMKONIYATLARI VA XAVFLARI

Kamolova Fotima, Kamolova Zuxra

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
Psixologiya fakulteti Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi 1-kurs talabalari*

Annotatsiya: Mobil ilovalar bugungi kunda turistik xizmatlarni sotib olishning eng qulay va tezkor usullaridan biriga aylangan. Ushbu maqolada mobil ilovalar orqali tur paketlarini xarid qilishning imkoniyatlari – qulay interfeys, tezkor to'lov tizimlari, shaxsiy takliflar, real vaqtda narxlarni taqqoslash kabi jihatlar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, mavjud xavflar: shaxsiy ma'lumotlarning sizib chiqishi, firibgar ilovalar, bekor qilish siyosatidagi noaniqliklar va mijozlarni himoya qilish mexanizmlarining yetarli emasligi ham atroflicha o'rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mobil ilovalar orqali turpaketlarni xarid qilishda foydalanuvchilarning raqamli savodxonligi va xizmat ko'rsatuvchilarning shaffofligi asosiy omillar hisoblanadi.

Kalit so'zlar: mobil ilovalar, tur paketlari, raqamli turizm, onlayn to'lovlar, xavfsizlik, iste'molchi huquqlari, firibgarlik

KIRISH

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi turizm industriyasini ham tubdan o'zgartirmoqda. Bugungi kunda dunyo bo'ylab sayyohlarning katta qismi o'z sayohatlarini rejalashtirish va bron qilishda mobil ilovalardan foydalanadi. Mobil texnologiyalar nafaqat qulaylik yaratadi, balki turistik xizmatlar bozorida iste'molchi xulq-atvorini, narx shakllanishini va raqobat muhitini ham o'zgartirmoqda. Sayyohlar endilikda turistik agentliklarga jismoniy borish yoki ish vaqtini kutish zaruratidan xoli bo'lib, istalgan joy va vaqtda xizmatlarni sotib olish imkoniyatiga ega. Biroq, mobil ilovalar orqali tur paketlarini sotib olish jarayoni bir qator jiddiy xavflarni ham o'z ichiga oladi. So'nggi yillarda kiberhujumlar, firibgar ilovalar va iste'molchilarning shaxsiy ma'lumotlari sizib chiqishi holatlari keskin ko'paygan. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda raqamlashtirishning jadallashishi bilan birga kiberjinoyatchilarning turizm sohasiga qaratilgan hujumlari ham faollashdi. Ushbu maqolaning maqsadi – mobil ilovalar orqali tur paketlarini sotib olishning imkoniyatlari va xavflarini kompleks tarzda tahlil qilish, shuningdek, xavflarni kamaytirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, ilk bor O'zbekiston kontekstida mobil turizm ilovalarining imkoniyat va xavflari bir kompleksda o'rganildi, shuningdek, iste'molchilarning real tajribalari va mutaxassislarning baholashlari asosida xavflarni boshqarish modeli taklif etildi.

Mobil ilovalar foydalanuvchilarga geografik va vaqt cheklovlaridan mustaqil holda xizmatlardan foydalanish imkonini beradi. Yigirma to'rt soat davomida, haftaning yetti kunida ishlaydigan platformalar sayyohlarga istalgan vaqtda, istalgan

joyda tur paketlarini o'rganish, solishtirish va sotib olish imkoniyatini yaratadi. Bu, ayniqsa, "so'nggi daqiqa" takliflaridan foydalanishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, an'anaviy turistik agentliklarga murojaat qilish bilan solishtirganda, mobil ilovalar orqali xarid qilish vaqtni o'rtacha yetmish foizga qisqartiradi.

Zamonaviy mobil ilovalar sun'iy intellekt va mashinaviy o'rganish texnologiyalaridan foydalangan holda foydalanuvchilarning qidiruv tarixi, afzalliklari va oldingi xaridlariga asoslangan shaxsiylashtirilgan takliflarni taqdim etadi. Bu nafaqat iste'molchi tajribasini yaxshilaydi, balki xarid qilish ehtimolini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, bir necha marta dengiz bo'yidagi mehmonxonalarni qidirgan foydalanuvchiga ilova avtomatik ravishda tegishli yo'nalishlar bo'yicha chegirmali takliflarni taqdim etadi. Shaxsiylashtirishning bu darajasi an'anaviy sotuv kanallari orqali erishib bo'lmay darajada yuqori samaradorlikni ko'rsatadi.

Mobil ilovalar orqali foydalanuvchilar bir necha turoperatorlarning narxlarini real vaqt rejimida taqqoslash, foydalanuvchi sharhlarini o'qish va reytinglarni ko'rish imkoniyatiga ega. Bu esa iste'molchilarning ongli qaror qabul qilishiga xizmat qiladi. Narxlarni taqqoslash funksiyasi tufayli foydalanuvchilar bir xil tur paketi uchun turli platformalarda taklif etilayotgan narxlarni bir ekranda ko'rib, eng maqbul variantni tanlashi mumkin. Bundan tashqari, ko'plab ilovalar narx o'zgarishlarini kuzatish va arzonlashganda foydalanuvchini xabardor qilish funksiyasini ham taklif etadi.

Mobil ilovalar bank kartalari, elektron pul, mobil to'lov tizimlari bilan integratsiyalashgan bo'lib, bu to'lov jarayonini bir necha soniyada amalga oshirish imkonini beradi. Google Pay, Apple Pay, Samsung Pay kabi xalqaro tizimlar, shuningdek, O'zbekistonda Click, Payme, Apelsin kabi mahalliy to'lov tizimlari bilan integratsiya foydalanuvchilarga kartalarini qayta kiritmasdan bir bosishda to'lovni amalga oshirish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, ko'plab ilovalar bo'lib-bo'lib to'lash, nol foizli to'lov rejalari va keshbek kabi moliyaviy imkoniyatlarni ham taklif etadi, bu esa aholining turli daromadli qatlamlari uchun turistik xizmatlarni qulaylashtiradi.

Ko'plab mobil ilovalar foydalanuvchilarga real vaqt rejimida chat yordam, telefon orqali qo'llab-quvvatlash va hatto videokonsultatsiya xizmatlarini taklif etadi. Bu, ayniqsa, sayohat davomida kutilmagan vaziyatlar yuz berganda – aviaparvoz kechikishi, mehmonxonada joy bilan bog'liq muammolar yoki tibbiy yordam zarurati tug'ilganda juda muhimdir. Foydalanuvchi bir necha soniya ichida xizmat ko'rsatuvchi bilan bog'lanib, muammoni tezkor hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Mobil ilovalar orqali tur paketlarini xarid qilish jarayonida foydalanuvchilar o'zlarining shaxsiy ma'lumotlari – to'liq ism-sharifi, pasport ma'lumotlari, tug'ilgan sanasi, manzili, shuningdek to'lov kartalari rekvizitlari va joylashuv ma'lumotlarini taqdim etadilar. Ushbu ma'lumotlar turli xil xavflarga duchor bo'lishi mumkin.

Birinchiidan, yetarli darajada himoyalangan ilovalarda ma'lumotlar kiberjinoyatchilar tomonidan o'g'irlanishi mumkin. Ko'plab ilovalar foydalanuvchi

ma'lumotlarini shifrlamasdan saqlaydi yoki eskirgan xavfsizlik protokollaridan foydalanadi. Ikkinchidan, API orqali uchinchi tomon xizmatlariga ma'lumotlar noqonuniy ravishda uzatilishi mumkin. Ba'zi ilovalar shartnomada aniq ko'rsatilmagan holda foydalanuvchi ma'lumotlarini reklama platformalari, sug'urta kompaniyalari yoki boshqa uchinchi tomonlar bilan bo'lishadi. Uchinchidan, ichki xavfsizlik buzilishlari – insayder tahdidlar natijasida ma'lumotlar sizib chiqishi mumkin.

Xalqaro kiberxavfsizlik kompaniyalari ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi yillarda turizm va sayohat yo'nalishidagi mobil ilovalarga qarshi amalga oshirilgan kiberhujumlar soni sezilarli darajada oshgan. Ayniqsa, to'lov ma'lumotlarini o'g'irlashga qaratilgan hujumlar eng ko'p uchraydigan xavf turi hisoblanadi.

Rasmiy ilovalar do'konlarida – Google Play va App Store'da ham vaqti-vaqti bilan mashhur turizm brendlari nomidan firibgarlik qiluvchi soxta ilovalar paydo bo'ladi. Ushbu ilovalar tashqi ko'rinishi jihatidan asl ilovalarga juda o'xshab ketadi, hatto logotiplar, dizayn va interfeysni deyarli to'liq nusxalaydi.

Firibgar ilovalarning asosiy maqsadi – foydalanuvchilarning to'lov ma'lumotlarini o'g'irlashdir. Foydalanuvchi o'zini mashhur turoperatorning ilovasida deb hisoblab, karta ma'lumotlarini kiritadi va hatto to'lovni amalga oshiradi, biroq xizmat hech qachon ko'rsatilmaydi, pul esa qaytarilmaydi. Ba'zi hollarda bunday ilovalar mavjud bo'lmagan tur paketlarini sotadi, xizmat ko'rsatilgandan so'ng esa aloqani uzadi yoki ilovani o'chirib qo'yadi.

Yana bir xavf turi – bu ilova ichidagi reklamalar orqali amalga oshiriladigan fishing hujumlaridir. Foydalanuvchi ilova ichidagi “maxsus taklif” yoki “chegirma” ko'rinishidagi havolaga bosadi va o'z ma'lumotlarini kiritishga majbur bo'ladi.

Ko'plab mobil ilovalarda bekor qilish siyosati murakkab, noaniq va ko'pincha foydalanuvchi uchun tushunarsiz tarzda ifodalangan bo'ladi. Ushbu siyosatlar odatda uzun huquqiy matnlar shaklida berilgan bo'lib, ko'pchilik foydalanuvchilar ularni o'qimaydi yoki to'liq tushunmaydi.

Natijada, sayyohlar viza rad etilgan, kasallik, yaqin kishining vafoti yoki boshqa fors-major holatlar yuz berganda pulini qaytarib ololmay qoladi. Vositachi ilovalar xizmat ko'rsatuvchi provayder – aviakompaniya, mehmonxona, turoperator va iste'molchi o'rtasida javobgarlikni o'zaro o'tkazib, iste'molchini himoyasiz qoldiradi. Masalan, aviachipta bekor qilinganda, vositachi ilova “aviakompaniya pulni qaytarishi kerak” desa, aviakompaniya “vositachi orqali sotib olingan chiptalar bo'yicha biz mas'ul emasmiz” deb javob beradi. Ba'zi ilovalarda “avtomatik bron” tizimi noto'g'ri ishlab, mijoz roziligisiz to'lov amalga oshiriladi. Foydalanuvchi narxni ko'rish uchun bir tugmani bosadi, biroq tizim buni bron qilish va to'lovni amalga oshirish sifatida talqin qiladi. Bunday holatlarda pulni qaytarib olish juda murakkab, ba'zan esa imkonsiz bo'ladi.

Foydalanuvchilarning katta qismi mobil ilovalarning ruxsatnoma so'rovlariga, xavfsizlik sertifikatlariga va shartnoma shartlariga yetarlicha e'tibor bermaydi. Ko'pchilik foydalanuvchilar ilova o'rnatilayotganda so'raladigan ruxsatnomalarni – kamera, kontaktlar, joylashuv, mikrofonga kirish kabi – hech qanday tahlil qilmasdan “ruxsat berish” tugmasini bosadi. Bu esa ilovalarga keraksiz

ma'lumotlarni to'plash imkonini beradi. Shuningdek, foydalanuvchilar ilovaning xavfsizlik sertifikatlariga, ishlab chiquvchi haqidagi ma'lumotlarga, sharhlarga e'tibor bermaydi. Natijada, soxta ilovalarni osongina yuklab oladi va o'z ma'lumotlarini xavf ostiga qo'yadi. Raqamli savodxonlikning pastligi, ayniqsa, keksa yoshdagi foydalanuvchilar va raqamli texnologiyalardan kam foydalanadigan qatlamlar orasida jiddiy muammo bo'lib qolmoqda.

Mobil ilovalar orqali sotib olingan tur paketlarining sifati va ko'rsatilgan xizmatlarning kafolati ham alohida xavf hisoblanadi. Sayyoh manzilga yetib borgach, mehmonxona rezervatsiya qilinganidan farqli, yomonroq sharoitda bo'lishi, transfer xizmati kelmasligi yoki ekskursiya dasturi qisqartirilgan bo'lishi mumkin. Bunday vaziyatlarda iste'molchi kimga murojaat qilishni bilmaydi. Mobil ilova texnik qo'llab-quvvatlash xizmati ko'pincha "biz faqat vositachimiz, xizmat ko'rsatuvchi provayder bilan bog'laning" deb javob beradi. Xizmat ko'rsatuvchi provayder esa "to'lovni ilova orqali amalga oshirgansiz, ular sizga javobgar" deb mas'uliyatni o'zaro o'tkazadi. Natijada iste'molchi himoyasiz qoladi.

Ushbu tadqiqotda kompleks yondashuv asosida bir necha ilmiy usullar qo'llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli tahlil, empirik kuzatuv va ekspert baholash usullari tashkil etdi.

Tahliliy usul doirasida mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlarning – BMTning Jahon Turizm Tashkiloti, Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti, xalqaro kiberxavfsizlik kompaniyalarining hisobotlari va statistik ma'lumotlari chuqur tahlil qilindi. Bu usul orqali mobil turizm ilovalari rivojlanishining global tendensiyalari va asosiy muammoli jihatlari aniqlashtirildi.

Monitoring usuli yordamida O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda faoliyat yurituvchi o'n beshta mobil turizm ilovasining funktsionalligi, xavfsizlik siyosati, foydalanuvchi shartnomalari va ma'lumotlarni himoya qilish mexanizmlari o'rganildi. Monitoring qilingan ilovalar qatoriga xalqaro miqyosda mashhur Booking.com, Airbnb, TripAdvisor, Expedia, shuningdek, O'zbekiston bozorida faoliyat yurituvchi local.uz, aviasales.uz, fly.uz va boshqa platformalar kiritildi.

So'rov usuli orqali mobil ilovalar yordamida tur paketlarini xarid qilgan besh yuz nafar foydalanuvchi o'rtasida onlayn so'rov o'tkazildi. So'rovnoma foydalanuvchilarning mobil ilovalarni tanlash mezonlari, ularning xavfsizlikka munosabati, duch kelgan muammolari va raqamli savodxonlik darajasini aniqlashga qaratilgan edi.

Ekspert baholash usuli doirasida turizm sohasidagi yetakchi mutaxassislar, IT-xavfsizlik bo'yicha ekspertlar va iste'molchi huquqlarini himoya qilish sohasidagi mutaxassislar – jami o'n nafar mutaxassis bilan chuqur intervyu o'tkazildi. Ekspertlarning baholashlari asosida mavjud xavflarning jiddiylik darajasi va yuzaga kelish ehtimoli aniqlashtirildi.

Tadqiqot davomida olingan natijalar mobil ilovalar orqali tur paketlarini sotib olish jarayonining murakkab va ko'p qirrali ekanligini ko'rsatdi. So'rovda ishtirok etgan besh yuz nafar foydalanuvchining oltmish sakkiz foizi mobil ilova orqali tur paketlarini sotib olganini ma'lum qildi. Bu ko'rsatkich mobil kanallarning turizm xizmatlari bozoridagi yetakchi o'rnini tasdiqlaydi. Biroq, xavfsizlik masalalariga

e'tibor ancha past darajada. So'rovda qatnashganlarning ellik to'rt foizi xavfsizlikka e'tibor bermasdan ilovani yuklab olganini tan oldi. Yetmish bir foiz foydalanuvchi esa bekor qilish siyosatini to'liq o'qimaganligini, sakson ikki foiz foydalanuvchi to'lov ma'lumotlarini ilovada saqlashga ruxsat berganligini ma'lum qildi. Eng xavotirli ko'rsatkichlardan biri shundaki, yigirma uch foiz foydalanuvchi firibgar ilova yoki soxta akkaunt bilan duch kelganini aytdi. Monitoring qilingan o'n beshta ilovadan o'n bir tasida ikki bosqichli autentifikatsiya funksiyasi mavjud edi. To'qqizta ilovada to'lov ma'lumotlari tokenizatsiya usuli orqali himoyalangan bo'lsa, beshta ilovada xavfsizlik sertifikatlari va ma'lumotlarni shifrlash darajasi yetarli emasligi aniqlandi. Uchta ilovada esa foydalanuvchi ma'lumotlari shartnomada aniq ko'rsatilmagan holda uchinchi tomonlar bilan bo'lishilgan.

Ekspert baholash natijalariga ko'ra, asosiy xavflar jiddiylik darajasi bo'yicha quyidagicha tartiblanadi. Eng jiddiy xavf – to'lov ma'lumotlarini o'g'irlash bo'lib, ekspertlar tomonidan eng yuqori darajada baholandi va yuzaga kelish ehtimoli yuqori deb topildi. Soxta ilovalar xavfi jiddiylik bo'yicha ikkinchi o'rinda, yuzaga kelish ehtimoli o'rta darajada baholandi. Bekor qilish bilan bog'liq muammolar uchinchi o'rinda bo'lib, yuzaga kelish ehtimoli yuqori deb topildi. Shaxsiy ma'lumotlarni ruxsatsiz uzatish to'rtinchi o'rinda va yuzaga kelish ehtimoli yuqori. Xizmat ko'rsatmaslik xavfi esa beshinchi o'rinda va yuzaga kelish ehtimoli o'rta darajada baholandi.

Ekspertlar bilan o'tkazilgan intervyular davomida yana bir muhim jihat aniqlandi: ko'plab foydalanuvchilar mobil ilovalarning shartnoma shartlarini o'qimaganliklari sababli, xizmat ko'rsatilmagan taqdirda qanday tartibda kompensatsiya olishlarini bilishmaydi. Ba'zi ekspertlarning ta'kidlashicha, turistik xizmatlarni mobil ilovalar orqali sotib olayotgan iste'molchilarning huquqlari an'anaviy usulda – agentlik orqali sotib olganlarga nisbatan kamroq himoyalangan.

Tadqiqot natijalari asosida mobil ilovalar orqali tur paketlarini xarid qilish jarayonidagi xavflarni kamaytirish bo'yicha uch darajali – foydalanuvchilar, xizmat ko'rsatuvchilar va davlat tomonidan amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar ishlab chiqildi.

Foydalanuvchilar birinchi navbatda ilovalarni faqat rasmiy ilovalar do'konlari – Google Play yoki App Store orqali yuklab olishlari zarur. Ilovani yuklab olishdan oldin ishlab chiquvchi nomi, sharhlar va yuklab olishlar sonini diqqat bilan tekshirish kerak. Mashhur brendlarning nomiga o'xshab ketgan, biroq bir harf bilan farq qiluvchi nomdagi ilovalar ayniqsa xavfli hisoblanadi.

Ilova o'rnatilayotganda so'raladigan ruxsatnomalarni mantiqiy tahlil qilish muhim. Tur paketlarini sotib olish uchun mo'ljallangan ilova faqat o'z funksiyasi uchun zarur bo'lgan ruxsatnomalarni so'rashi kerak. Masalan, navigatsiya ilovasi joylashuvni so'rashi mumkin, biroq kontaktlar, xabarlar yoki kameraga kirishni so'rashi asossizdir.

Ilova imkon bersa, ikki bosqichli autentifikatsiyani faollashtirish tavsiya etiladi. Bu xavfsizlikning qo'shimcha darajasi bo'lib, parolni bilgan taqdirda ham hisobga kirishni qiyinlashtiradi. To'lov ma'lumotlarini ilovada saqlashdan saqlanish

yoki faqat ishonchli, uzoq vaqtdan beri faoliyat yuritayotgan ilovalarda saqlash kerak.

Bekor qilish siyosati va javobgarlik shartlarini diqqat bilan o'rganish, hatto bu bir necha daqiqa vaqt talab qilsa ham, keyinchalik yuzaga kelishi mumkin bo'lgan katta muammolarning oldini oladi. To'lovni amalga oshirishdan oldin bron qilish shartlari, bekor qilish muddatlari va pulni qaytarish tartibi aniq tushunilgan bo'lishi lozim.

Xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar va turoperatorlar o'z mobil ilovalarini ishlab chiqishda xavfsizlikni birinchi o'ringa qo'yishlari zarur. PCI DSS va ISO 27001 kabi xalqaro xavfsizlik standartlariga mos keluvchi sertifikatidan o'tish, foydalanuvchilarga ilovaning xavfsizligi haqida ishonch beradi.

Ma'lumotlarni shifrlash, tokenizatsiya va ikki bosqichli autentifikatsiya kabi xavfsizlik mexanizmlarini ilovaga integratsiya qilish majburiy bo'lishi kerak. Foydalanuvchilarga xavfsizlik bo'yicha tushunarli va sodda tilda ma'lumot berish, ularni xavfsizlik sozlamalarini faollashtirishga undash ham muhimdir.

Bekor qilish siyosati va javobgarlik shartlarini sodda, tushunarli tilda, qisqa va aniq ifodalash kerak. Huquqiy matnlarni uzun va murakkab qilib yozish o'rniga, asosiy shartlarni ajratib ko'rsatish, foydalanuvchilarni muhim bandler bilan to'lovdan oldin tanishtirish tavsiya etiladi.

Davlat organlari mobil ilovalar orqali turistik xizmatlar sotishni tartibga soluvchi maxsus me'yoriy-huquqiy bazani yaratishlari zarur. Jumladan, mobil ilovalar orqali xizmat ko'rsatuvchi turoperatorlar va vositachilarning javobgarligini aniq belgilash, ularni litsenziyalash yoki maxsus reestruga kiritish tizimini joriy etish mumkin.

Iste'molchilar huquqlarini himoya qilish organlarining mobil ilovalar orqali xarid qilingan turistik xizmatlar bilan bog'liq nizolarni ko'rib chiqish vakolatlarini kengaytirish, tezkor va samarali nizolarni hal qilish mexanizmlarini yaratish lozim.

Raqamli savodxonlikni oshirish bo'yicha davlat dasturlari doirasida mobil ilovalar orqali xarid qilish xavfsizligi bo'yicha maxsus modullar joriy etilishi kerak. Ayniqsa, keksa yoshdagi va raqamli texnologiyalardan kam foydalanadigan fuqarolar uchun maxsus o'quv materiallari, videodarsliklar va bepul treninglar tashkil etilishi tavsiya etiladi.

XULOSA

Mobil ilovalar orqali tur paketlarini sotib olish zamonaviy turizm industriyasining ajralmas qismiga aylangan. Ushbu xarid kanali foydalanuvchilarga qulaylik, vaqt tejamlorligi, shaxsiylashtirilgan takliflar, narx shaffofligi va integratsiyalashgan to'lov tizimlari kabi keng imkoniyatlarni taqdim etadi. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik muammolari, firibgar ilovalar, bekor qilish siyosatidagi noaniqliklar, iste'molchi huquqlarining himoyasizligi va raqamli savodxonlikning yetarli emasligi kabi jiddiy xavflar ham mavjud.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mobil ilovalar orqali tur paketlarini xarid qilishda xavflarni kamaytirishning asosiy omillari – foydalanuvchilarning raqamli savodxonligi va xizmat ko'rsatuvchilarning shaffofligi hisoblanadi. Foydalanuvchilar xavfsizlik qoidalariga rioya qilishlari, bekor qilish siyosatini

o'rganishlari va faqat ishonchli ilovalardan foydalanishlari kerak. Xizmat ko'rsatuvchilar esa o'z ilovalarida xavfsizlikni ta'minlashi, shartlarni tushunarli tarzda ifodalashi va iste'molchilar oldidagi javobgarligini aniq belgilashi lozim. Davlat tomonidan esa mobil turizm xizmatlarini tartibga soluvchi huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish va aholining raqamli savodxonligini oshirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilishi zarur.

Kelgusida mobil ilovalar orqali tur paketlarini sotib olishning iqtisodiy samaradorligini, sun'iy intellekt asosidagi xavflarni boshqarish tizimlarini va blokcheyn texnologiyalaridan foydalangan holda to'lov xavfsizligini ta'minlash imkoniyatlarini o'rganish bo'yicha tadqiqotlarni davom ettirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kaspersky Lab. (2024). Cybersecurity in Travel and Tourism Industry. Moscow: Kaspersky.
2. Statista. (2025). Mobile Travel Booking Statistics. Hamburg: Statista Research Department.
3. O'zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi. (2024). Turizm sohasida raqamlashtirish holati to'g'risida hisobot. Toshkent.
4. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
5. Kamolov D. VIRTUAL TURIZM (VR) XIZMATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 372-374.
6. Kamolov D. JIZZAX VILOYATIDA TURIZM KLASTERI RIVOJLANISHINING HUDUDNING IJTIMOY-IQTISODIY SALOHIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH: STRATEGIK YONDASHUV VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 48-52.
7. Nodira T. et al. SAYYOHLAR RUHIY TIPLARIGA QARAB MARKETING STRATEGIYASINI MOSLASHTIRISH: HAYOTIY DAVR KONTEKSTIDA TAHLIL //WORLD OF SCIENCE. – 2025. – Т. 8. – №. 11. – С. 58-60.
8. To'ychiyeva N., To'rayeva A., Qodirova N. YANGI O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA SAYYOHLARNING RUHIY TIPLARIGA QARAB MARKETING STRATEGIYASI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 77-80.
9. To'ychiyeva N., Xalilova M. BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA TURIZM VA BRENDING //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 299-302.
10. To'ychiyeva N., Qodirov U. YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TURIZM XIZMATLARI SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 303-306.

11. Tuychieva N. PROSPECTIVE OPPORTUNITIES IN INNOVATIVE MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS //MMIT Proceedings. – 2023. – C. 148-149.
12. Baxtiyorova G., Xaqberdiyeva Z., Norbekov X. O ‘ZBEKISTONDA IQTISODIY TURIZM //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 197-199.
13. Dilshodova N., Rustamova G., Norbekov X. IQTISODIY INDUSTRIYASI FANINING MAQSADI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 210-213.
14. Abrorova B., Ziyatova R., Norbekov X. IQTISODIY O ‘SISHDA TURIZMNING O ‘RNI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 190-193.
15. Nuriddinova S., Norbekov X. XALQARO IQTISODIY TURIZM TARIXI VA RIVOJLANISHI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 214-217.

DER EINFLUSS VON LARGE LANGUAGE MODELS AUF DIE ARZT-PATIENTEN-KOMMUNIKATION: CHANCEN FÜR EINE PATIENTENZENTRIERTE VERSORGUNG UND RISIKEN FÜR DIE ÄRZTLICHE PROFESSIONALITÄT IN DEUTSCHLAND

Axmatova Maxliyo

*Studentin der Mirzo-Ulugbek-Nationaluniversität Usbekistans, Filiale Dschizzach
Dozentin: Axmedjonova Muhabbat*

Annotation. Large Language Models (LLMs) wie GPT-4, Med-PaLM oder Claude verändern die Arzt-Patienten-Kommunikation grundlegend. Sie können Aufklärungsgespräche vorbereiten, Entlassungsbriefe erstellen, Patientenfragen in Echtzeit beantworten und empathische Formulierungen vorschlagen. Damit eröffnen sich erhebliche Chancen für eine patientenzentrierte Versorgung: bessere Verständlichkeit, Zeitersparnis für Ärztinnen und Ärzte sowie eine individualisierte und barrierefreie Kommunikation. Gleichzeitig entstehen neue Risiken für die ärztliche Professionalität. Dazu zählen der Verlust empathischer Echtheit, die Gefahr von Halluzinationen (falsche oder irreführende Informationen), algorithmische Bias sowie die Frage der Verantwortung und Haftung bei fehlerhaften KI-generierten Inhalten. Die vorliegende Arbeit analysiert anhand aktueller empirischer Studien und rechtlicher Rahmenbedingungen (Patientenrechtegesetz, (Muster-)Berufsordnung für Ärztinnen und Ärzte, EU AI Act) sowohl die Potenziale als auch die Grenzen des Einsatzes von Large Language Models in der ambulanten und stationären Versorgung in Deutschland. Besonderes Augenmerk liegt auf der Wahrung der ärztlichen Autonomie, der informed consent und der therapeutischen Beziehung. Abschließend werden konkrete